

Til va adabiyot.uz

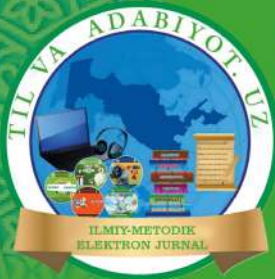
ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNAL
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL ELECTRONIC JOURNAL

«Til va adabiyot – Преподавание языка и литературы – Language and literature teaching» (e-mail:tilvaadabiyotuz@gmail.com) <https://oak.uz/pages/4802>

8
DEKABR

**O‘zbekiston Respublikasi
Konstitutsiyasi qabul
qilingan kun**

Til va adabiyot.uz

ILMIY-METODIK ELEKTRON JURNAL
 НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ
 SCIENTIFIC-METHODOLOGICAL ELECTRONIC JOURNAL

Bosh muharrir

Nargiza BERDIYEVA

Tahrir hay'ati:

Nizomiddin Mahmudov
 Yorqinjon Odilov
 Jabbor Eshonqulov
 Baxtiyor Daniyarov
 Abdurahim Nosirov
 To'liqin Saydaliyev
 Barno Buranova
 Zulxumor Mirzayeva
 Qozoqboy Yo'ldoshev
 Bahodir Jovliyev
 Salima Jumayeva
 Qayum Baymirov
 Manzar Abdulxayrov
 Alijon Safarov
 Husniddin Norqulov
 Odiljon Boynazarov
 Madina Nuriddinova
 Latifa Xudayqulova
 Barno Kadirova
 Nargiza Mirzayeva
 Guli Shukurova
 Yuldosh Raxmatov
 Ramziddin Abdusatorov
 Feruza Manukyan
 Gulchexra Keldiyorova
 Gulsanam Xolikulova
 Komiljon Qarshiyev
 Svetlana Umirova
 Xolmo'min Fayzullayev
 Nilufar Namazova
 Dilbar Niyazova
 Sayyora Halimova

Axborot hamkorimiz:

Muharrirlar:

Bibimaryam RAHMONOVA
 Shabnam G'ANIYEVA
 Bonu DO'SMATOVA

Sahifalovchi:

Mahliyo ABDUQODIROVA

Tahririyat manzili:

100038, Toshkent shahri
 Matbuotchilar ko'chasi 32-uy.
 Telefon: (97) 737-74-16,
 (98) 121-74-16, (90) 322-87-16.
 e-mail: tilvaadabiyotuz@gmail.com

Ilmiy-metodik elektron jurnal

M U N D A R I J A

Dolzarb mavzu

Halim Saidov. "Sayohatnoma" da faktlardan foydalanish masalalari.....3
Abdulhay Sobirov, Jahongir Siddiqov. Nomlarni to'g'ri yozish – davr talabi.....5
Усербай Байкабилов. Kitap madaniyatining qalpyptasuyyny tarixi-filosofiya lyk negizderi.....8

Tilshunoslik

Mardon Rahmatov. Lirik matnning fonik tuzilishi.....11
Nasiba Yarashova. Bolalarga xos matnlarda metafora lingvomadaniy fenomen sifatida.....13
Ravshanxo'ja Rasulov. Harakatning holati fe'llarining ma'no tuzilishi.....15
Sitora Turaboyeva. O'zbek tilida "do'st" va "begona" konseptual birliklarining leksik-semantik xususiyatlari.....18
Dildor Eshmuratova. Diniy birliklarning stilistik xususiyatlari.....22
Qodirjon Mo'ydinov. Sud nutqi leksikasi birliklarining sinonimik va graduonimik munosabatlari.....24
Dilnoza Abdurasulova. Feministik tilshunoslik va uning shakllanish tarixi.....27

Adabiyotshunoslik

Odiljon Avaznarov. Alisher Navoiy dostonlarida yo'l obrazi.....29
Feruza Burxanova. Zamonaviy o'zbek qissalarida ruhiy kechinma va ifoda mahorati.....32
Zamira Djurabayeva. Normurod Norqobilning "Ena bo'ri" qissasi lingvopoetikasi.....35

Nilufar Umarova. XX asrning 70-80-yillari o'zbek she'riyatida milliy etika muammosi.....38
Гульчехра Давлятова, Тимур Аюпов. Художественные приемы раннего В.О. Пелевина.....40

Ilg'or pedagogik texnologiyalar

Dildora Kaxarova. Bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'limga tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning o'рни.....43
Nilufar Suleymanova. Ta'lim jarayonida multimedia va videokontentlardan foydalanish samaradorligi.....46
Gulnoz Turayeva. Pedagogika yo'nalishi talabalarini o'qitishda multimedia texnologiyalarini qo'llash samaradorligini tahlil etish.....48
Surayyo Inomjonova. Fentezi asarlarni zamonaviy adabiy ta'lim metodlari yordamida o'rganish.....51
Muhabbat Maxmudova. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matn yaratish ko'nikmasini shakllantirish.....56
Muxabbat Mirazimova. Maktabgacha yoshdagi bolalar kompetentligini shakllantirishda induktiv metodning o'рни.....55
Jo'raali Solijonov. Garri Potter romanlaridagi frazemalarni tarjima qilish muammolari maktabgacha ta'lim yo'nalishida ingliz tilini virtual muhitda o'rganish innovatsion metod va platformalar tahlili.....58
Malohat Shomurodova. Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisining ifodali o'qishga o'rgatish mashg'ulotlariga

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2023-yil 3-iyundagi 338/6-sonli qarori bilan Filologiya, Pedagogika hamda Psixologiya fanlari bo'yicha doktorlik dissertatsiyalari (PhD, DSc) asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrdir. <https://oak.uz/pages/4802>

holatini tasvirlashda diniy birliklar katta ahamiyatga ega. Masalan, Dostoyevskiyning “Jinlar” romanida “qudratli Xudo” tushunchasi insonning ruhiy inqirozini aks ettiradi.

Darhaqiqat, diniy birliklar, insoniyat tarixida ma’naviy, axloqiy va falsafiy tizimlarni ifodalovchi asosiy narsadan biri hisoblanadi. Ular milliy diniy matnlarda, balki badiiy adabiyotda, nutqida va kundalik muloqotda ham faol qo’shiq. Diniy birliklarning til va stilistika nuqtayi nazaridan tahlili, hisobot tilshunoslikda tutgan o’rni va madaniyatga ta’siri haqida yangi qarashlarni taklif qiladi. Ushbu tezisda diniy birliklarning stilistik xususiyatlari, material, texnika, semantik va madaniy jihatdan yoritiladi.

So’zlar, frazeologik birliklar, religionomik birliklarning o’rganilishida ushbu iboralarning sintaktik belgilarini tahlil qilish muhim ahamiyatga ega. Muayyan diniy tushunchalarning o’ziga xosligi, grammatik, leksik-

semantik va sintaktik bergilarini Ommaviy axborot vositalari (OAV) orqali kuzatish mumkin. Ommaviy axborot vositalarida diniy birliklar ko’pincha ijtimoiy-axloqiy mavzularda ishlatiladi. Masalan:

- “Ommaviy ibodat va tinchlik” mavzusida ishlatilgan birliklar axloqiy birlashuvni targ’ib qiladi.
- Reklama va shiorlarda diniy birliklar stilistik vosita sifatida ma’naviy tuyg’ularni uyg’otish uchun ishlatiladi.

Xulosa. Diniy birliklar tilning o’ziga xos qismidir. Ular nafaqat diniy matnlarda, balki badiiy adabiyot, ommaviy axborot vositalari va kundalik nutqda ham stilistik vazifalarni bajaradi. Ushbu birliklar semantik chuqurlik va estetik ta’sirchanlik bilan matnlarni boyitib, ma’naviy, axloqiy va madaniy qadriyatlarini ifodalaydi. Shu sababli diniy birliklarning stilistik tahlili lingvistika va madaniyatshunoslik sohalari uchun dolzarb ilmiy yo’nalishlardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. D.U.Eshmuratova. O’zbek va ingliz tillarida teonim komponentli frazeologik birliklarning lingvoviyosiy tadqiqi. – Termiz, 2023. 20-bet.
2. M.U.O’rinbekova. Ingliz tilida frazeologik birliklarning o’ziga xos xususiyatlari. Journal of new century Innovations. Volume 15, ISSUE - 1, October 2022, 74-76-b.
3. G.Constable. Metaphors for religious life in the middle ages. – London, P.236-235.
4. R.F.Payozov. Abdulla Qodiriyning asarlaridagi diniy birliklarning lingvistik tadqiqoti. Journal of new century Innovations. Volume 15, ISSUE - 1, 2022, 108-b.
5. natlib.uz
6. ziyonet.uz

Qodirjon MO'YDINOV,
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
O'zbek tilshunosligi kafedrasida dotsenti, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
moydinovqodirjon1973@gmail.com

SUD NUTQI LEKSIKASI BIRLIKLARINING SINONIMIK VA GRADUONIMIK MUNOSABATLARI

Annotatsiya: sud nutqi leksikasi o’ziga xos semantik maydon bo’lib, u muayyan leksik-semantik guruhlardan tashkil topadi. Aniqrog’i, sud nutqi leksikasi tarkibidagi leksik-semantik guruh birliklari o’zaro: 1) sinonimik; 2) giponimik; 3) semantik graduonimik; 4) antonimik; 5) partonimik; 6) funktsionimik munosabatlarda kuzatiladi. Mazkur maqolada sud nutqi leksikasi birliklarining sinonimik hamda graduonimik munosabatlari haqida so’z boradi.

Kalit so’zlar: *semantik maydon, sinonimiya, antonimiya, giponimiya, partonimiya, graduonimiya, funktsionimiya.*

Annotation: the lexicon of judicial speech is a specific semantic field, which consists of certain lexical-semantic groups. More precisely, the lexical-semantic group units in the lexicon of judicial speech are observed in the following relationships: 1) synonymous; 2) hyponymic; 3) semantic graduonymic; 4) antonymic; 5) partonymic; 6) functional. This article discusses the synonymous and graduonymic relationships of the lexical units of judicial speech.

Keywords: *semantic field, synonymy, antonymy, hyponymy, partonymy, graduonymy.*

Аннотация: лексикон судебной речи представляет собой специфическое семантическое поле, которое состоит из определенных лексико-семантических групп. Точнее, лексико-семантические групповые единицы в лексиконе судебной речи наблюдаются в следующих отношениях: 1) синонимических; 2) гипонимических; 3) семантических градуонимических; 4) антонимических; 5) партонимических; 6) функциональных. В данной статье рассматриваются синонимические и градуонимические отношения лексических единиц судебной речи.

Ключевые слова: *семантическое поле, синонимия, антонимия, гипонимия, партонимия, градуонимия.*

O'zbek tilshunosligida sinonimik (ma'nodoshlik) qatorlar o'rganilgan leksik paradigmalardan biridir. Shaklan har xil, mazmunan bir xil so'zlar qatorining muayyan o'xshashlik asosida o'zaro bog'lanishi, bu birliklar orasidagi farqlar, ularning tabiati va yuzaga chiqish sabablari maxsus ilmiy tadqiqotlar, o'nlab qo'llanma va darsliklar uchun o'rganish obyekti bo'lgan.

Sud nutqi leksikasining tarkibi umumiste'mol so'zlar va yuridik terminlardan iborat ekan, uning birinchi qismi uchun sinonimiya – ijobiy, ikkinchisi uchun esa salbiy holat sifatida qaraladi. Lekin shunga qaramay, ko'plab sinonimik munosabatdagi birliklarni kuzatish mumkin. Sh.Ko'chimov ham *ilgari*, *avval*, *muqaddam* sinonimik qatoriga til qonuniyatlari nuqtayi nazaridan yondashib, munosabat bildirib o'tgan [2:73]. Sud jarayonida sinonim terminlarni qo'llashda iste'molda ko'p qo'llanadigan, barcha uchun birdek tushunarli bo'lganlarini tanlab ishlatish muhim. Xususan, guvoh, shohid sinonimik qatorida guvoh so'zi ko'p qo'llanadi, shohid so'zida esa badiiy uslubga xos bo'yoq kuchli bo'lganligi sababli ham sud nutqida deyarli ishlatilmaydi. Xuddi shu kabi holatlarni *sodiq*, *sadoqatli*, *vafodor* sinonimik qatoridagi *vafodor* so'zida, *kamtar*, *xushmuomala* sinonimik qatoridagi *xushmuomala* so'zida, *ko'rmoq*, *qaramoq*, *tikilmoq* sinonimik qatoridagi *tikilmoq* so'zida, *hamla qilmoq*, *tashlanmoq* sinonimik qatoridagi *hamla qilmoq* birikmasida, *yiqlamoq*, *qulamoq* sinonimik qatoridagi *qulamoq* so'zida, *tushunmoq*, *anglamoq*, *idrok qilmoq*, *bilmoq*, *fahmlamoq* sinonimik qatoridagi *idrok qilmoq*, *fahmlamoq* so'zlarida, *eslamoq*, *xotirlamoq*, *yodga olmoq* sinonimik qatoridagi *yodga olmoq* so'zida, *yovuz*, *qahri qattiq* sinonimik qatoridagi *qahri qattiq* so'zida, *avval*, *ilgari*, *muqaddam* sinonimik qatoridagi *ilgari* so'zida, *zarar*, *ziyon*, *futur*, *talafot* sinonimik qatoridagi *futur*, *talafot* so'zlarida ham uchratish mumkin. Sud nutqi leksikasida qo'llanuvchi sinonimlarni sud turiga qarab quyidagicha guruhlariga ajratdik:

a) jinoyat sudi leksikasidagi sinonimlar: *adolatli*, *odil*; *ayovsiz*, *berahm*, *beshafqat*; *azob*, *aziyat*, *jabr*; *ayb*, *gunoh*, *jinoyat*; *aybsiz*, *begunoh*, *gunohsiz*; *aytishmoq*, *janjallashmoq*, *urishmoq*, *g'ijjillashmoq*; *ataylab*, *atayin*, *qasddan*; *afsuslanmoq*, *attang qilmoq*; *beixtiyor*, *ixtiyorsiz*, *bexosdan*, *bilmasdan*; *do'q*, *po'pisa*, *tahdid*, *dag'dag'a*; *janjal*, *to'polon*, *g'alva*, *mojaro*, *g'avg'o*, *mashmasha*; *jahl*, *achchiq*, *g'azab*, *qahr*, *zarda*; *jirkanch*, *qabih*, *manfur*, *razil*; *zid*, *xilof*; *kechirim*, *uzr*, *afv*; *nuqson*, *ayb*, *qusur*, *kamchilik*; *sabab*, *vaj*, *bahona*; *sababli*, *sababdan*, *tufayli*, *natijasida*, *oqibatida*; *urmoq*, *do'pposlam*, *kaltaklam*; *xilvat*, *ovloq*, *pana*; *shikoyat*, *arz*; *shubhalanmoq*, *gumonsiram*, *shubha qilmoq*; *yalinmoq*, *yolvormoq*; *yashirin*, *maxfiy*, *pinhon*;

o'lik, *murda*, *jasad*; *o'ch*, *qasos*, *qasd*, *alam*; *qaltis*, *nozik*; *qiynamoq*, *azoblamoq*, *jabrlamoq*; *uydirma*, *bo'hton*, *tuhmat*; *aybini bo'yniga olmoq*, *jinoyatiga iqror bo'lmoq*; *hamla qilmoq*, *tashlanmoq*; *urmoq*, *do'pposlam*; *so'kmoq*, *haqorat qilmoq*; *tekshirmoq*, *aniqlamoq*; *xavfli*, *qaltis*; *soxta*, *qalbaki* va b. Masalan: *D.Azizovning ayblanuvchini undan pul talab qilganida onasining bilakuzugini sotib, pulini unga bermoqchi bo'lganligi haqidagi uydirma, bo'hton so'zlari tasdiqlanmadi* [6:102]. b) iqtisodiy sud leksikasidagi sinonimlar: *qalbaki*, *soxta*, *yasama*; *ehtiyoj*, *talab*, *zarurat*; *kerakli*, *zaruriy*; *taftish*, *reviziya*; *zarar*, *ziyon*, *talafot*; *dallol*, *makler*; *yordam*, *ko'mak*, *madad*; *foydali*, *daromadli* va b.: *Hujjatlar asosida taftish o'tkazgan B.Erkaboyevga bu haqda savol berganimizda u: "Men hujjatlar asosida taftish o'tkazdim. Agar tekshirishlar noto'g'ri bo'lsa, mening taftishim ham noto'g'ri bo'ladi", – deb ko'rsatuv berdi.* [6:146].

Sud nutqida bir sinonimik qatoridagi so'zlardan faqat bittasigina ishlatiladigan sinonimlar ham uchraydi. Masalan: *dallol*, *makler* sinonimik qatoridagi *dallol* so'zi, *tekin*, *bepul* sinonimik qatoridagi *tekin* kabi so'zlar ko'proq so'zlashuv uslubiga xos bo'lib, sud nutqida deyarli qo'llanmaydi.

v) harbiy sud leksikasidagi sinonimlar: *qasamyod*, *qasam*; *xiyonat*, *sotqinlik*; *daxldorlik*, *aloqadorlik*; *dezertirlik*, *qochoqlik*; *xoin*, *sotqin*; *tashqi*, *xorijiy*, *ajnabiy*; *ayblov*, *aybnoma*, *ayblov xulosasi*, *ayblov dalolatnomasi*; *guvoh*, *shohid*; *daraksiz*, *bedarak*, *dom-daraksiz*, *nom-nishonsiz*; *sudlanuvchi*, *jinoyatchi*, *huquqbuzar* va b.

g) barcha sudlar leksikasiga xos umumsinonimlar: *fakt*, *dalil*; *sud munozarasi*, *sud muhokamasi*; *protest*, *e'tiroz*, *norozilik*; *tayinlamoq*, *tasdiqlamoq*; *sabab*, *vaj*; *tomon*, *taraf*; *aybdor*, *jinoyatchi*, *javobgar*; *aldamoq*, *laqillatmoq*, *avramoq*; *viydonsiz*, *nomussiz*, *benomus*, *noinsof*, *insofsiz*, *muttaham*; *aytmoq*, *demoq*, *so'zlam*; *sodiq*, *sadoqatli*, *vafodor*; *xislat*, *fazilat*; *to'la*, *batamom*; *eshitish*, *tinglash*; *ko'rmoq*, *qaramoq*, *tikilmoq*; *qidirmoq*, *izlamoq*; *xabar*, *ma'lumot*, *axborot*; *topshiriq*, *vazifa*; *isbot*, *asos*, *xilof*, *qarama-qarshi*, *zid*; *oqilona*, *puxta*; *fidokor*, *jonboz* va b. Masalan: *Quyi sudning hal qiluv qarorida yo'l qo'yilgan xatoliklarni aniqlab, yuqori instansiya sudi hay'ati javobgarni oqladi* (U.Mingboev. Sud – fuqarolar himoyachisi). *Himoyamdagi D.Oripov o'z aybini tan oladi va odil suddan yengillashtiruvchi jazo berilishini iltimos qiladi.*

Ko'rinadiki, jinoyat sudi leksikasidagi sinonimlar boshqa ishtirokchilarga qaraganda advokat va guvohlarning nutqlarida ko'p uchraydi.

"Moddiy borliqdagi voqea va hodisalar so'z orqali bizning hayotimizga ko'chadi. So'z kundalik turmushimizning o'ziga xos ko'zguvidir. U muayyan xalqning hayotiga kirish, bilim olish uchun

bebaho kalitdir”, – deb yozadi rus tilshunoslari Y.M.Vereshchagin va V.G.Kostamarovlar[5:31]. Haqiqatan ham, obyektiv borliqdagi voqea-hodisalar tilda o‘z ifodasini so‘zlar orqali topar ekan, ular o‘rtasidagi turli semantik munosabatlar doimo olimlar diqqat markazida bo‘lib kelmoqda. An’anaviy tilshunoslikda so‘zlararo munosabatlarni tekshirishda faqatgina sinonim, omonim, antonim, paronimlarga e’tibor berilgan edi. Sistem leksikologiyada giper-giponimik, xolo-meronimik (butun-bo‘lak), graduonimik (darajalanish), funksional va boshqa munosabatlar keng o‘rganilmoqda. Bular ichida graduonimik (darajalanish) hodisasining tilshunoslikda keng o‘rganilganini kuzatish mumkin.

Dunyo tilshunosligida J.Lokk, E.Sepir, D.Bolinjer, Yu.D.Apresyan, Y.S.Stepanov, L.N.Tolstoy, I.V.Chervenкова, T.N.Grigorenko kabi olimlar tomonidan graduonimiya haqida qimmatli fikrlar bildirilgan bo‘lsa, o‘zbek tilshunosligida bu masala E.Begmatov, H.Ne‘matov, R.Rasulov, O.Bozorov, S.G‘iyosov, R.Safarova, M.Narziyeva, Sh.Orifjonova, M.Fayzullayevlarning tadqiqotlarida yoritilgan.

O‘zbek tilshunosligida graduonimiyaga bag‘ishlangan fundamental tadqiqotlar ham mavjud[4].

G.G‘ulomova yuridik terminologiyada graduonimik, ierarxonimik kabi mazmuniy munosabat turlari uchramasligini ta’kidlaydi [7:24]. Sud nutqi leksikasi bo‘yicha olib borgan kuzatishlarimiz buning aksini tasdiqlaydi. Aniqrog‘i, sud nutqi leksikasiga oid birliklar o‘rtasida faol bo‘lgan semantik graduonimiyani uchratish mumkin. Semantik graduonimiya sud nutqi leksikasining umumiste‘mol so‘zlar va yuridik terminlar qatlamiga xos birliklarda kuzatiladi. Xususan, sud nutqi leksikasida graduonimik munosabatda bo‘lgan quyidagi birliklarni misol qilib keltirish mumkin:

gumon qilinuvchi → sudlanuvchi → ayblanuvchi → aybdor → mahkum → mahbus → retsidevist; retsidevist → xavfli retsidevist → o‘ta xavfli retsidevist (O‘zR JK 44-52 moddalar);

jarima → muayyan huquqdan mahrum qilish → axloq tuzatish ishlari → xizmat bo‘yicha cheklash → qamoq → intizomiy qismga jo‘natish → ozodlikdan mahrum qilish → umrbod ozodlikdan mahrum qilish (O‘zR JK 434-modda);

chertmoq → turtmoq → urmoq → do‘pposlamok; shikastlamok → jarohat yetkazmoq → chalajon qilmoq → o‘ldirmok;

dastlabki tergov → tergov → surishtiruv bosqichlari → hibsga olish → sud → jazolash (yoki oqlash) → apel lyatsiya → kassatsiya;

yengil jinoyat → ijtimoiy xavfi katta bo‘lmagan jinoyat → ijtimoiy xavfi katta bo‘lgan jinoyat → og‘ir jinoyat → o‘ta og‘ir jinoyat;

o‘g‘ri → o‘g‘riboshi → qonundagi o‘g‘ri; mayda bezorilik → bezorilik → jinoyatchilik;

jarima to‘lash → mol-mulkni musodara qilish → ozodlikdan mahrum etish → umrbod qamoq jazosiga hukm qilish;

gumon qilinuvchilarni saqlash xonasi → hibsga olish → hibsdan saqlash → tergov izolyatori → qamoqxona → bir kishilik kamera → qattiq tartibli koloniya va boshqalar.

Demak, sud nutqi leksikasiga oid birliklar ichida graduonimik munosabatlarning: 1) ichki darajalanish; 2) leksik-semantik guruhlar yoki mazmuniy to‘dalar o‘rtasidagi darajalanish; 3) moddiy borliqdagi asosiy tushunchalarni ifodalovchi birliklar o‘rtasidagi darajalanish [5:146] kabi turlari kuzatiladi. Graduonimik munosabatdagi ushbu birliklar jinoiy yoki huquqbuzarlik harakati qanday boshlanib, qay tarzda rivojlanib va oxir-oqibatda nima bilan tugashini ko‘rsatib bera oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Bozorov O. O‘zbek tilida darajalanish: filol. fan. dok-ri...dis. – Toshkent, 1997.
- 2.Ko‘chimov Sh.N. Yuridik til nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2013.
- 3.Mo‘ydinov Q.A. O‘zbek tili sud nutqi leksikasi: filol.fanlari bo‘yicha falsafa dok. dis... – Toshkent, 2019.
- 4.Orifjonova Sh. O‘zbek tilida lug‘aviy graduonimiya: filol.fan.nomz...dis.avtoref. – Toshkent, 1996.
- 5.Sobirov A. O‘zbek tilining leksik sathini sistema sifatida tadqiq etish: filol. fan.d-ri ... dis. avtoref. – Toshkent, 2005.
6. O‘zbekiston advokatlarining himoya nutqlari. – Toshkent: Adolat, 2006.
- 7.G‘ulomova G. O‘zbek yuridik terminologiyasining istiqloq davri taraqqiyoti: filol. fan.nomz...dis.. – Toshkent, 2005.